

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Punkaharjun luonnonsuojelualan rajauksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetulla lailla on tarkoitus muuttaa Punkaharjun luonnonsuojelualan rajausta. Rajausta muutettaisiin siten, että luonnonsuojelualueesta erotettaisiin entisen Finlandia-hotellin alue (3,2 hehtaaria) sekä Kruunupuiston henkilökunnan pysäköintialue (0,048 hehtaaria) ja samalla luonnonsuojelualueeseen liitettäisiin Unnikkisaari ympäröivine vesialueineen (115 hehtaaria) sekä harjumetsää Kruunupuiston pysäköintialueen vierestä (0,11 hehtaaria).

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteisiin sisältyvät matkailualan ja matkailuyrittäjyyden kestävä kasvun edistäminen sekä luonnon monimuotoisuuden heikkene-
misen pysäyttäminen. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa entisen Finlandia-hotellin rakennusryhmän palauttaminen matkailutarkoituksiin sekä lisätä Punkaharjun luonnonsuojelualan luonnonsuojelullista edustavuutta. Esitetyt Punkaharjun rajausmuutokset edistäisivät osaltaan mainittujen hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan pp.kk.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
4.1 Luonnonsuojelualueesta erotettavat alueet.....	5
4.2 Luonnonsuojelualueeseen liitettävät alueet.....	5
4.3 Taloudelliset vaikutukset	5
4.4 Ympäristövaikutukset	6
5 Lausuntopalaute.....	6
6 Voimaantulo	6
LAKIEHDOTUS	8
Laki Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamisesta.....	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Vuonna 2008 Punkaharjun kunta antoi toimeksiannon FCG Planeko Oy:lle laatia Punkaharjun matkailun ydinalueen master plan. Hankkeen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin entisen Finlandia-hotellin alueen palauttaminen matkailukäyttöön. Hankkeen 31.3.2009 valmistuneessa loppuraportissa todetaan tarpeelliseksi lisämajoituskapasiteetin saaminen entisen Finlandia-hotellin yhteyteen, jotta sen toiminta olisi taloudellisesti kannattavaa. Punkaharjun kunnassa laadittiin vuonna 2012 Finlandian asemakaavaluonnos, jossa Finlandia-hotellin alueelle suunniteltiin lisärakentamista. Asemakaavahanketta ei kuitenkaan edistetty, koska Punkaharjun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset eivät salli suunnitellun kaltaista rakentamista.

Entisen Finlandia-hotellin laajennushankkeesta käytiin Punkaharjun Kuntoutussairaalasäätiön, Metsähallituksen Luontopalvelujen ja Kiinteistökehityksen sekä ympäristöministeriön neuvottelut 26.9.2018. Neuvotteluissa luonnonsuojelualueen tekninen rajausmuutos katsottiin ensisijaiseksi vaihtoehdoksi entisen Finlandia-hotellin alueen kehittämiseksi. Metsähallituksen myöhemmin valmisteleminen rajausehdotusten sekä maastokatselmuksen pohjalta osapuolten yhteisenä näkemyksenä päädyttiin esittämään suojelualueesta erotettavaksi 3,2 hehtaarin laajuinen entisen Finlandia-hotellin rakennusryhmän alue ja luonnonsuojelualueeseen liitettäväksi 115 hehtaarin vesialue ja Unnikkisaari Pihlajavedeltä suojelualueen pohjoispuolelta. Metsähallituksen eri vastuualueet ovat hyväksyneet Punkaharjun luonnonsuojelualueen rajausmuutoksen lokakuussa 2018. Luonnonvarakeskus (Luke) on antanut suostumuksensa Unnikkisaaren siirtämiseen pois tutkimusmetsien maankäyttöluokasta (Dnro 3200/12 01 01 05 01/2018).

Metsähallituksen Kiinteistökehitys valmisteli lisäksi esityksen luonnonsuojelualueen rajauksen teknisestä korjauksesta, jossa Kruunupuisto Oy:n henkilökunnan asfaltoitu pysäköintialue ja sen laajennusvaraus erotettaisiin suojelualueesta ja suojelualueeseen liitettäisiin harjumetsää pysäköintialueen koillispuolelta. Pysäköintialueen tekninen rajausmuutos on hyväksytty Metsähallituksen Luontopalveluiden ja Kiinteistökehityksen sekä ympäristöministeriön välisessä kokouksessa 19.8.2019.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan *Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* tavoitteisiin sisältyvät matkailualan ja matkailuyrittäjyyden kestävä kasvun edistäminen sekä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Esitetyt Punkaharjun rajausmuutokset edistäisivät osaltaan molempien mainittujen hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeusministeriöltä, Metsähallitukselta, Museovirastolta, Luonnonvarakeskukselta, Etelä-Savon maakuntaliitolta, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Savonlinnan kaupungilta, Suomen luonnonsuojeluliitolta, BirdLife Suomi ry:ltä, Suomen Latu ry:ltä, Kruunupuisto Oy:ltä ja Metsätietokeskus Lustolta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella YM018:00/2019.

2 Nykytila ja sen arviointi

Punkaharjun luonnonsuojelualue on perustettu 17 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla Punkaharjun luonnonsuojelualueesta (137/1991). Luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä säädetään mainitussa laissa sekä Punkaharjun luonnonsuojelualueesta annetussa asetuksessa

(138/1991). Luonnonsuojelualue sijaitsee Savonlinnan kaupungissa ja sen laajuus on 679 hehtaaria. Luonnonsuojelualue on valtion omistuksessa ja sitä hallinnoi Metsähallituksen Luontopalvelut.

Punkaharjun luonnonsuojelualue on perustettu erityisesti edustavan pitkäikäisharjuselänteiden ja kansallismaiseman suojelemiseksi. Punkaharju on yksi Suomen 27 kansallismaisemasta, jotka ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä valitsi Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuonna 1992. Punkaharju muodostuu kapeasta, noin seitsemän kilometriä pitkästä selänteestä, joka kipuua korkeimmillaan noin 25 metrin korkeuteen. Kauniissa luonnonmaisemassa sijaitsevat vanhat rakennukset ja monet muut maamme historiasta kertovat muistomerkit tekevät Punkaharjusta omaleimaisen kulttuurimaisema-alueen. Punkaharjun alue onkin pitkään ollut Suomen tunnetuimpia luonnonnähtävyyksiä. Luonnonsuojelualueelle ja tutkimusmetsiin tehdään vuosittain noin 150 000 käyntiä. Punkaharjulle pääsee rautateitse, mikä luo erinomaiset edellytykset kestävän, vähähiilisen matkailun kehittämiseksi.

Punkaharjun luonnonsuojelualue kuuluu valtioneuvoston 3.5.1984 vahvistamaan harjijensuojeluohjelmaan ja on kokonaisuudessaan Natura 2000 -aluetta (FI0500019). Suurin osa suojelualueesta on vettä, niukkaravinteista ja todella kirkasvetistä järveä. Vallitseva luontotyyppi on hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet (*Littorelletalia uniflorae*). Maa-alueista suurin osa (26 % suojelualueen pinta-alasta) on harjujen metsäistä luontotyyppiä, joka on suojeluarvoltaan valtakunnallista tasoa. Puruveden Kokonharju on monin paikoin aarniomainen, harjumetsäksi poikkeuksellisen luonnontilainen. Kasvillisuus on pääosin puolukka- ja puolukka-lillukkatyyppiä. Reheviä lehtoja on pienialaisesti rannoilla ja harjukuoppien eli suppien pohjalla.

Suojelualue on harjukasvillisuuden ja boreaalisten lehtojen säilyttämisen kannalta erityisen arvokas. Harmio ja keltamatara ovat alueella harvinaisia kulttuurilajeja. Koralliorakas (*Hericium coralloides*) on harvinainen vanhan metsän laji. Muut luontotyypit lisäävät alueen arvoa, vaikka eivät olekaan valtakunnallisesti merkittäviä.

Punkaharjun luonnonsuojelualueella sijaitsevat valtioneuvoston päätöksellä 17.6.1993 suojeltu entinen Finlandia-hotellin rakennus (1914) sekä hotellin entinen asuntola (1932), talousrakennus (1930-luku) ja ulkorakennus (1930-luku). Rakennukset omistaa Punkaharjun Kuntoutussairaalasäätiö. Päärakennuksessa toimii nykyisin Kruunupuisto Oy:n ylläpitämä vanhusten Hoitokoti Finlandia.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa entisen Finlandia-hotellin rakennusryhmän kunnostaminen ja laajentaminen sekä sen palauttaminen matkailukäyttöön. Lisäksi esityksen tavoitteena on lisätä Punkaharjun luonnonsuojelualueen edustavuutta hiekkamaiden niukkamineraalisten ja niukkaravinteisten vesien osalta. Lisäksi esityksellä turvattaisiin kesäisin vilkkaassa matkailukäytössä olevalta maantieltä ja Puruvedeltä näkyvän rantamaiseman säilyminen nykyistä laajemmin sekä luotaisiin edellytykset saimaannorpan pesimiselle norppakannan kasvaessa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Ehdotettavalla rajausmuutoksella luonnonsuojelualueesta erotettaisiin noin 3,2 hehtaarin laajuinen entisen Finlandia-hotellin rakennusryhmän alue sekä 0,048 hehtaarin laajuinen Kruunupuiston henkilökunnan pysäköintialue. Vastaavasti siihen liitettäisiin luonnonsuojelualueen pohjoispuolella, Puruvedellä sijaitseva 114 hehtaarin vesialue ja sen sisällä oleva 1 hehtaarin laajuinen

juinen Unnikkisaari sekä 0,11 hehtaarin laajuinen harjumetsän alue Kruunupuiston pysäköinti-alueen koillispuolelta. Erotettavien ja liitettävien alueiden rajat on merkitty lakiesityksen liitteinä oleviin karttoihin.

4.1 Luonnonsuojelualueesta erotettavat alueet

Erotettavaksi ehdotetut alueet jäisivät rajauserämuutoksen toteuttamisen jälkeen edelleen osaksi Natura 2000 -verkostoa. Rajauserämuutoksen jälkeen Finlandia-hotellin alueelle laadittaisiin asemakaava ja Kruunupuiston pysäköinti-alueen rajausta tarkennettaisiin asemakaavan muutoksella.

Finlandia-hotellin rakennusryhmää on tarkoitus kunnostaa ja laajentaa, mikä mahdollistaisi sen palauttamisen matkailutarkoituksiin luomalla riittävän volyymin matkailun harjoittamiselle taloudellisesti ja pitkäjänteisesti. Punkaharjun luonnonsuojelun rauhoitusmääräykset eivät salli suunnitellun kaltaista rakennus- ja yritystoimintaa suojelualueella. Alue sijaitsee lähellä Luston rautatieasemaa ja seisaketta sekä rajautuu välittömästi Metsätietokeskus Luston pihapiiriin. Alueen erottaminen suojelualueesta mahdollistaisi siellä olevan rakennusryhmän joustavan käytön ja toiminnan kehittämisen ja edistäisi siten myös valtion rakennusten suojelusta annetulla asetuksella (480/1985) suojeltujen rakennusten uusiokäyttöä. Finlandia-hotellin päärakennus on yksi Punkaharjun kansallismaiseman ja matkailuhistorian keskeisistä monumenteista. Siksi sen palauttaminen matkailutarkoituksiin on perusteltua ja toivottavaa. Lisäksi alueen sijainti junaradan varrella ja Luston rautatieaseman läheisyydessä mahdollistaa alueen saavuttamisen vähähiilisesti maata pitkin matkustaen ja edistää siten kestävä matkailua.

Luonnonsuojelualueesta erotettava osa Kruunupuisto Oy:n henkilöstön pysäköinti-alueesta on pysäköintikäytössä ja asfaltoitu. Alueella ei ole merkittäviä luontoarvoja.

4.2 Luonnonsuojelualueeseen liitettävät alueet

Vesialue ja Unnikkisaari rajautuvat Punkaharjun luonnonsuojelualueeseen Puruveden puolella ja liittyvät maisemallisesti Kokonharjun aarnialueeseen. Liitosalue on kirkasvetistä, vesiluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokasta rantamatalikkoa. Talvisin lumi kinostuu liitosalueelle, mikä luo edellytykset saimaannorpan pesimiselle norppakannan kasvaessa. Luonnonsuojelualueeseen liitettäväksi esitettävä alue Kruunupuiston pysäköinti-alueen koillispuolelta on Punkaharjun alueelle tyypillistä harjumetsää.

Liitettävät alueet täyttävät luonnonsuojelulain 10 §:ssä luonnonsuojelualueelle säädetyt yleiset edellytykset. Liittämisen myötä alueilla tulisivat voimaan Punkaharjun luonnonsuojelun rauhoitussäännökset.

4.3 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole katsottu olevan merkittäviä vaikutuksia valtion talouteen. Luonnonsuojelualueesta erotettavien alueiden omaisuuserät ovat Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseessa. Finlandia-hotellin alueen osalta asemakaavan laadinnan jälkeen Metsähallitus joko jatkaisi alueen vuokrausta tai myisi sen. Ennen Finlandia-hotellin alueen mahdollista myyntiä tulee pyytää lain oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002) 12 §:n mukaiset lausunnot. Metsähallituksen tarkoituksena on myydä pysäköinti-alueen rajauserämuutoksen jälkeen.

Luonnonsuojelualueeseen liitettävän 115 hehtaarin vesialueen ja Unnikkisaaren omaisuuserät ovat Metsähallituksen liiketalouden taseessa ja Kruunupuiston pysäköinti-alueen vieressä olevan

harjumetsän omaisuuserät ovat Väyläviraston hallinnassa. Tarkoitus on, että liiketalouden ta-
seessa olevat omaisuuserät sekä Väyläviraston hallinnassa olevat omaisuuserät siirrettäisiin
Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseeseen.

Punkaharju on yksi Suomen suosituimmista luontomatkailukohteista. Vuonna 2019 Punkahar-
jun luonnonsuojelualueelle ja tutkimusmetsiin tehtiin yhteensä 153 600 käyntiä. Tällä käynti-
määrällä kokonaistulovaikutus oli 12,3 miljoonaa euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus 104 hen-
kilötyövuotta. Entisen Finlandia-hotellin rakennusten palauttaminen ja mahdollinen laajentami-
nen matkailukäyttöön lisäisi Punkaharjun matkailutarjontaa sekä asiakkaiden viivettä alueella,
mikä vaikuttaisi myönteisesti aluetalouteen.

4.4 Ympäristövaikutukset

Erotettavaksi esitetty entisen Finlandia-hotellin alue sijoittuu luonnonsuojelualan reunaan ja
rajoittuu Luston asemanseudun ja Metsätietokeskus Luston rakennettuun ympäristöön. Lisäksi
se on kaukana Punkaharjun harjualeen keskiöstä ja näköalapaikoilta eikä sen erottamisella ja
kehittämisellä matkailutarkoituksiin ole siten vaikutusta kansallismaiseman suojeluun tai hoi-
toon. Finlandia-hotellin alueen luonnonolosuhteita on tarkasteltu vuoden 2011 asemakaava-
luonnoksessa. Alue on pääosin harjujen metsäistä luontotyyppiä, joka on vallitseva Punkaharjun
luonnonsuojelualan maa-alueilla. Kaavaluonnosalueelta on laadittu Natura-arviointi, jossa on
arvioitu asemakaavan vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin. Alueen käyttötarkoituksen
muutoksella ei siten olisi todennäköisesti merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen
suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin.

Toisella luonnonsuojelualueesta erotettavalla alueella on nykyisin asfaltoitu pysäköintialue,
eikä siellä näin ollen ole merkittäviä luontoarvoja.

Luonnonsuojelualan laajentaminen lisäisi Punkaharjun luonnonsuojelualan edustavuutta
hiekkamaiden niukkamineraalisten ja niukkaravinteisten vesien sekä harjumetsien osalta. Laa-
jentaminen edistäisi luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaan rantamatalikon sekä Un-
nikkisaaren luonnon ja lajiston suojelua. Vesialueen, saaren ja pienten luotojen suojelu turvaisi
myös saimaannorpan pesinnälle soveltuvien alueiden säilymistä, mikä loisi edellytyksen sai-
maannorpan pesimiselle alueella norppakannan kasvaessa. Kruunupuiston pysäköintialueen
viereisen harjumetsäpalstan liittäminen suojelualueeseen turvaisi harjumetsäpalstan säilymistä
ja luontaisen kehityksen.

4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Entisen Finlandia-hotellin rakennusten käyttötarkoituksen muutos ja laajentaminen matkailu-
tarkoituksiin päättäisi kuntoutussairaaloiminnan ja palveluasumisen nykyiseltä asiakaskun-
nalta. Sotaveteraanit ovat olleet merkittävä nykyisen toiminnan asiakasryhmä. Kuntoutussairaa-
lasäätiö on kuitenkin katsonut rakennusryhmän käyttötarkoituksen muutoksen olevan ajankoh-
tainen kuntoutussairaaloiminnan merkityksen vähenemisen myötä.

5 Lausuntopalaute

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan pp.kk.2021

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

LUONNOS

Laki

Punkaharjun luonnonsuojelun alueen rajauksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Luonnonsuojelun alueen rajaus

Punkaharjun luonnonsuojelun alueesta annetulla lailla (137/1991) perustetun Punkaharjun luonnonsuojelun alueen rajauksia muutetaan siten, että luonnonsuojelun alueesta erotetaan noin 3,2 hehtaarin laajuinen alue ja noin 0,048 hehtaarin laajuinen alue ja siihen liitetään noin 115 hehtaarin laajuinen alue ja noin 0,11 hehtaarin laajuinen alue. Kaikki alueet ovat valtion omistuksessa ja sijaitsevat Savonlinnan kaupungissa.

Alueiden rajat on merkitty tämän lain liitteinä oleviin karttoihin.

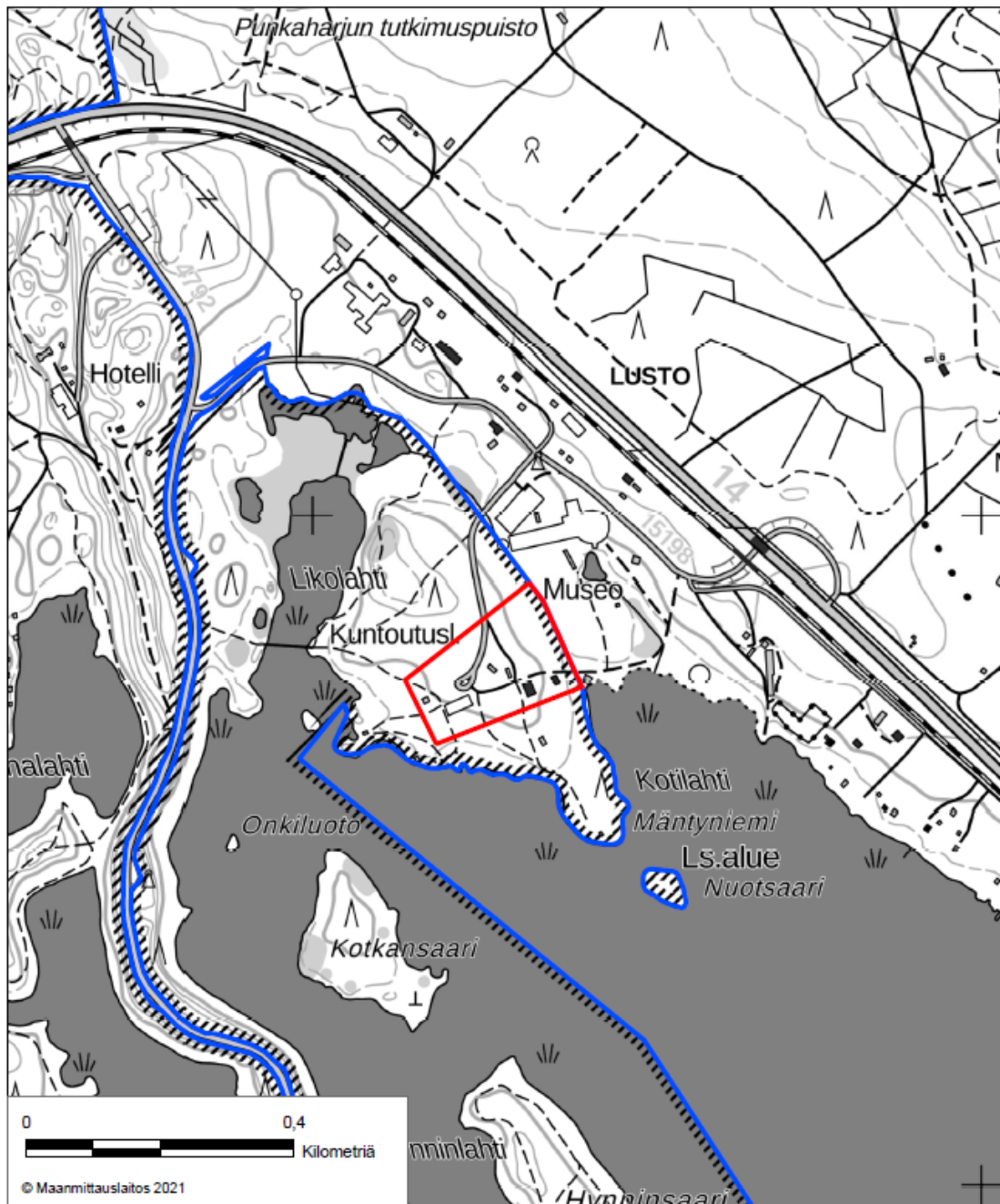
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2021.

Helsingissä pp.kk.2021

Pääministeri

Sanna Marin

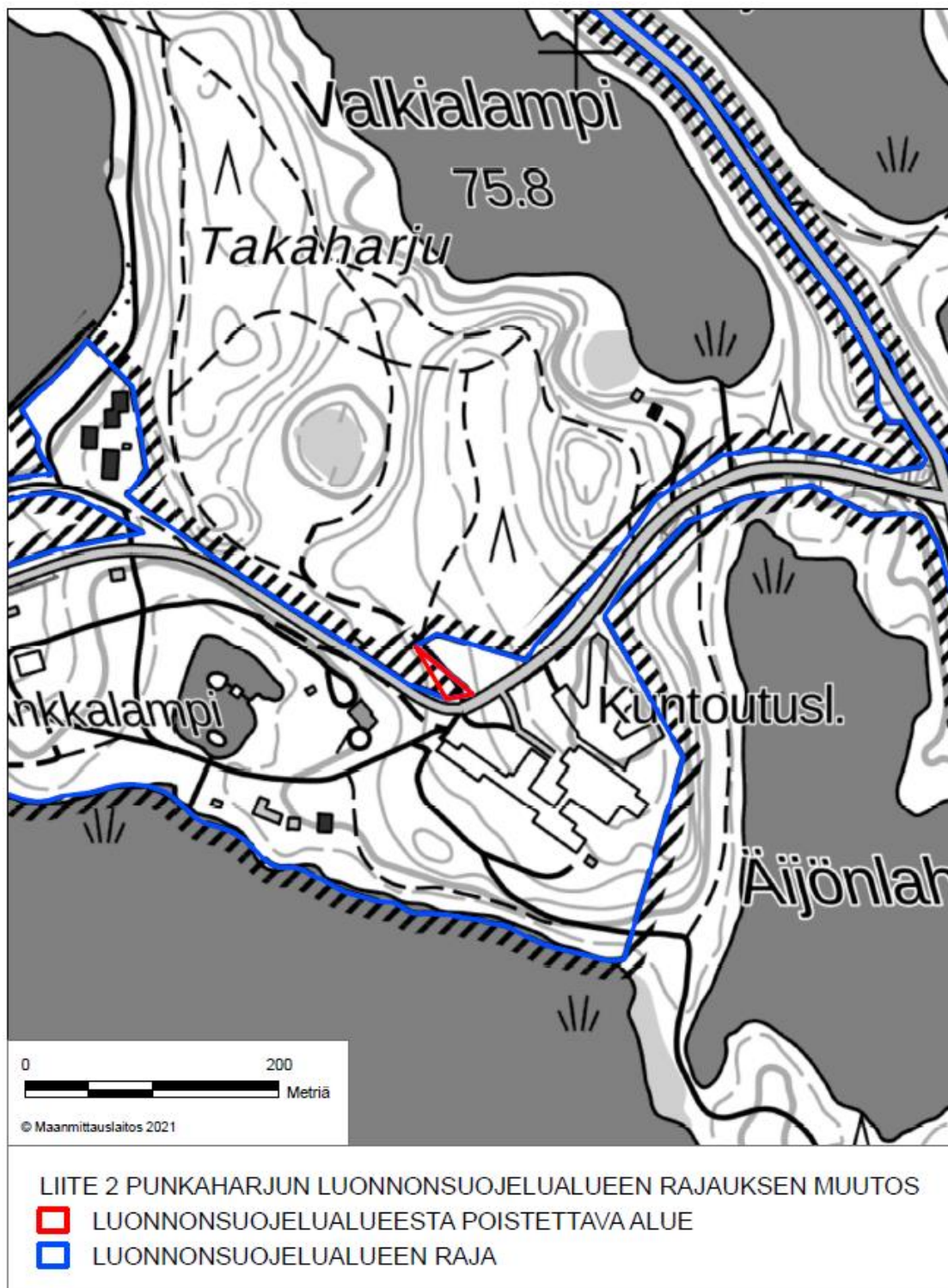
Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen

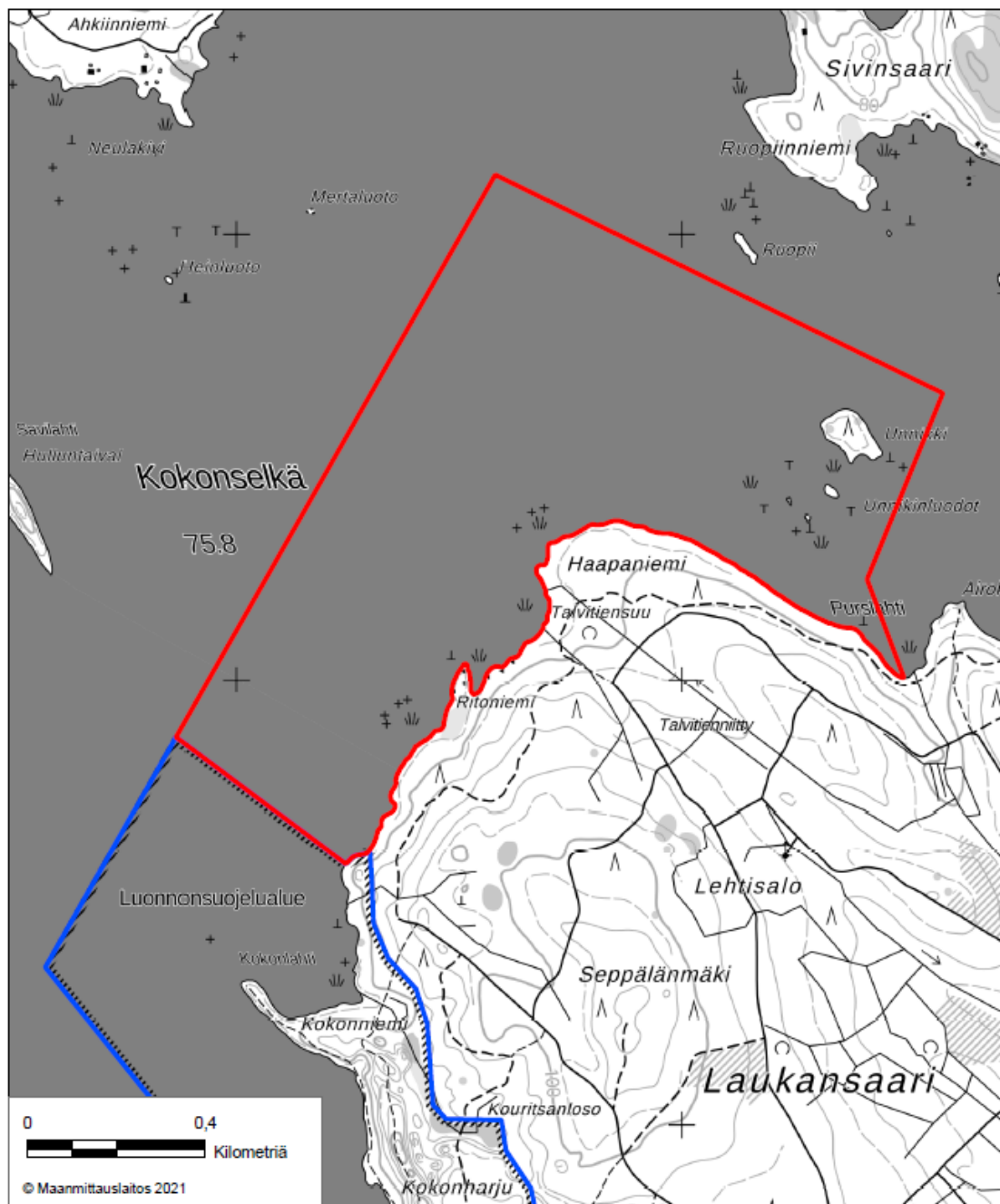

LIITE 1 PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN RAJAUKSEN MUUTOS

LUONNONSUOJELUALUEESTA POISTETTAVA ALUE

LUONNONSUOJELUALUEEN RAJA

LIITE 3 PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN RAJAUKSEN MUUTOS

- LUONNONSUOJELUALUEESEEN LIITETTÄVÄ ALUE
- LUONNONSUOJELUALUEEN RAJA

LIITE 4 PUNKAHARJUN LUONNONSUOJELUALUEEN RAJAUKSEN MUUTOS

- ▭ LUONNONSUOJELUALUEESEEN LIITETTÄVÄ ALUE
- ▭ LUONNONSUOJELUALUEEN RAJA